

Unga kvinnors drogmissbruk och empowerment som strategi för tillfrisknande

En allmän litteraturstudie

Linda Lerche

Sociala området 2019

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Sociala området
Identifikationsnummer:	7290
Författare:	Linda Lerche
Arbetets namn:	Unga kvinnors drogmissbruk och empowerment som strategi för tillfrisknande
Handledare (Arcada):	Ingmar sigfrids
Uppdragsgivare:	Pad projektet
<p>Sammandrag:</p> <p>Droger är ett stort samhällsligt problem i Finland och i världen. Det kan ge stora skador på både den fysiska och psykiska hälsan. Att en person får behandling för sitt drogmissbruk är extremt viktigt. Detta examensarbete handlar om hur empowerment kan utgöra strategin för unga kvinnor att hitta styrkan för att övervinna sitt drogmissbruk. Centrala begreppet som detta arbete främst kommer fokusera på är ordet empowerment. Målgruppen undersöks är unga kvinnor i åldern 16-28 år. Jag valde att göra en forskning om unga kvinnors drogmissbruk, eftersom denna grupp är underrepresenterad inom missbruksforskningen. Detta arbete är gjort i samarbete med PAD-projektet (projektets uppgift är att minska marginalisering och den mentala ohälsan hos unga vuxna i samhället). Frågeställningen som ligger i fokus är: Hur kan professionella använda sig av empowerment-strategin för att hjälpa unga kvinnor hitta styrka att tillfriskna från drogmissbruk? Som metod för detta examensarbete har valts en allmän litteraturstudie. Metoden passade syftet och frågeställningen i detta arbete. Skribenten har valt att använda sig av Jacobsen (2007) som referens för sin innehållsanalys. Detta arbete har fokuserat på 18 stycken vetenskapliga artiklar som är relevanta för detta ämne. Databaser som har använts är "ESCBO", "Google Scholar", "SAGE" och "Science Direct". Sammanlagt åtta vetenskapliga artiklar valdes ut för analysen. Resultatet i detta arbete visar tydligt att professionella har nytta av att använda sig av empowerment-strategin. Professionella bör alltid respektera den unga kvinnan och bör alltid veta att klienten är ansvarig för sitt eget liv. Styrkan ligger i att försöka motivera den unga kvinnan att vilja ta emot hjälp mot missbruk, och att viljan alltid ska komma från den unga kvinnan själv. Den professionella behöver hitta olika lösningar för hur man bäst kan motivera den unga kvinnan i processen. Detta arbete har varit extremt intressant att utforska. Ett förslag till fortsatt forskning inom detta område är att utgående från olika discipliner närmare undersöka temat unga kvinnor och drogmissbruk och hur empowerment kan vara en strategi för att tillfriskna från drogmissbruk.</p>	
Nyckelord:	Drogmissbruk, behandling, unga kvinnor, empowerment
Sidantal:	40
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	3.6.2019

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social Services
Identification number:	7290
Author:	Linda Lerche
Title:	Young women's drug abuse and empowerment as a recovery strategy
Supervisor (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Commissioned by:	Pad-project
<p>Abstract:</p> <p>Drugs are a major societal problem in Finland as well as in the whole world. Drug abuse can cause substantial damage to both a person's physical and mental health. The fact that a drug user gets treatment for their drug abuse is extremely important. This thesis deals with how empowerment can be a strategy for young women to find the strength to overcome their drug abuse. The central concept that this work mainly will focus on is empowerment. The target group examined are young women, aged 16-28 years. I chose to research young women's drug abuse because this group is under-represented in drug abuse research. This work has been done in collaboration with the PAD project (the project's task is to reduce marginalization and the mental illness of young adults in the society). The issue in focus is: How can professionals use the empowerment strategy to help young women find strength to recover from drug abuse? A general literature study has been chosen as the method for this thesis. The method suited the purpose and issue of this work. The writer has chosen to use Jacobsen (2007) as a reference for her content analysis. This work focused on 18 scientific articles that were relevant to this subject. Databases that have been used are "ESCBO", "Google Scholar", "SAGE" and "Science Direct". A total of eight scientific articles were selected for the analysis. The result of this work clearly shows that professionals benefit from using the empowerment strategy. Professionals should always respect the young woman and should always know that the client is responsible for their own life. The strength lies in trying to motivate the young woman to want to receive help against her drug abuse and that the decision always comes from the young woman herself. The professional needs to find different solutions for how to best motivate the young woman in the process. This topic has been extremely interesting to explore. A suggestion for continued research in this area would be to closer investigate, on the basis of different disciplines, the theme of young women and drug abuse and how empowerment can be a strategy for recovering from drug abuse.</p>	
Keywords:	Drug abuse, treatment, young women, empowerment
Number of pages:	40
Language:	Swedish
Date of acceptance:	3.6.2019

Innehåll

1	INLEDNING	6
1.1	Syfte och frågeställning	7
2	BAKGRUND	7
2.1	Droger och dess påverkan	7
2.2	Missbruk	10
2.3	Faktorer som påverkar missbruket.....	11
2.4	Kvinnor och missbruk	12
2.5	Behandlingsmetoder.....	14
3	TEORETISKA REFERENSRAM	15
3.1	Empowerment	15
3.2	Empowerment som strategi.....	17
4	METOD OCH ARBETSPROCESS	20
4.1	Litteraturundersökning och stegmetoden	20
4.2	Etiska överväganden	21
4.3	Litteraturundersökning och val av litteratur.....	21
4.4	Fokusering på arbetslivet	22
4.5	Innehållsanalys.....	22
4.6	Informationssökning	24
5	RESULTAT	25
5.1	Professionellas roll	25
5.2	Vikten av stöd för klienten	26
6	ANALYS	27
6.1	Professionellas roll	27
6.2	Vikten av stöd för klienten	29
7	DISKUSSION	30
7.1	Metoddiskussion.....	30
7.2	Resultatdiskussion och diskussion	31
7.3	Slutord och fortsatt forskning.....	33
	Källor	35
	BILAGA 1	40

Tabellförteckning

Tabell 1. *Sökningsprocessen i arbetet.* s 21

1 INLEDNING

Jag har valt att göra mitt examensarbete i form av en litteraturstudie. Det handlar om hur empowerment kan utgöra strategin för unga kvinnor att hitta styrkan i att övervinna sitt drogmissbruk.

Empowerment är ett ytterst intressant ämne att forska i då man i socionomyrket kan använda sig av strategin för att vårda och även förebygga missbruk. Det finns många olika slags metoder och behandlingar som gör att en person kan komma ifrån/tillfriskna från sitt missbruk. Detta arbete kommer dock att fokusera på empowerment. (Bergström 1996 s.9).

Empowerment utgör en bred strategi som även kan användas för att vårda många andra mentala problem, inte endast missbruk. Detta gör denna strategi speciellt attraktiv att lära sig om, som socionom, eftersom den kan tillämpas inom så många områden inom den sociala branschen. Det är viktigt att en person blir frisk från sitt drogmissbruk och därför valde jag att fokusera mitt examensarbete på missbruksproblematiken. Min motivering är jag skulle vilja arbeta med missbruksfrågor i framtiden.

Målgruppen jag valt att undersöka är kvinnor i åldern 16 till 28 år. Studier om missbruk handlar ofta om unga vuxna varav en större del av målgruppen utgörs av unga män. Jag valde därför att fokusera på unga kvinnor eftersom denna grupp är underrepresenterad inom missbruksforskning. (Bergström 1996 s.8)

Uppdragsgivaren jag har valt att bekanta mig med är PAD-projektet. PAD-projektets uppgift är att minska på marginaliseringen och den mentala ohälsan hos unga vuxna i samhället. Målet är att försöka främja unga vuxna med psykisk ohälsa ställning. Projektet är i samarbete med yrkeshögskolan Arcada.

Det centrala begreppet och fokus i detta arbete är betoningen på empowerment.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är att påvisa empowerment-strategin användbarhet i vården av unga kvinnliga drogmissbrukare.

Min centrala frågeställning som jag tänker fokusera mest på är:

Hur kan professionella använda sig av empowerment-strategin för att hjälpa unga kvinnor hitta styrka att tillfriskna från drogmissbruk?

2 BAKGRUND

För att få en djupare inblick i mitt examensarbete anser jag att det är relevant att ta upp vilka olika slags effekter droger har på en individ. Jag kommer även att gå in mer utförligt i ämnet missbruk och presentera olika slags behandlingsmetoder inom drogmissbruk.

2.1 Droger och dess påverkan

Enligt droglänken (2018) är droger ett stort samhälleligt problem i Finland (och världen) - allting som handlar om droger är förbjudet, det vill säga att tillverka droger och smugla droger. Att använda och missbruka droger, som individ, är också olagligt.

När man talar om droger så brukar man förknippa droger med rökning och snortning. En stor del av droganvändning har ett samband med socioekonomiska indelningen (fattigdom, fängelse och arbetslöshet). Man blir ofta uppmuntrad av vänner att pröva droger. Personer som använder droger blir ofta vän med andra som använder droger. (Knobzi 2014 et al. s. 548)

Droger har använts av individer flera tusen år. Individens sinnesstämning påverkas och denna får en ”lugnande och frånvarande känsla”. Droganvändning börjar oftast i tidiga ungdomsåren. (Budd & Ricardson 2003 s.4).

Jag har bekantat mig med en undersökning som handlar om bakgrunden till varför man börjar använda narkotiska medel. Artikeln har rubriken *''A qualitative study on the initiation into injection drug use: Necessary and background processes''* och är skriven av Nooshin Knobiz, Carlo Strike, Walter Cavalieri, Robert Bright, Ted Myers, Liviana Calzavara & Margaret Millson (2009). Undersökningen baserar sig på ett kvalitativt intervjumaterial. Alla som deltog i intervjun använde olagliga droger. Sammanlagt 102 personer i åldern 17-26 år deltog i intervjuerna; 74 män (72,5 %) och 28 kvinnor (27,5 %). Intervjuerna räckte 2h per gång per intervjuobjekt. Resultatet påvisade att de flesta missbrukare valde att ta droger för *''att fly''* från sina problem. Det flesta av deltagarna hade växt upp i familjer med låg socioekonomisk status och hade bott i fattiga stadsdelar. Många blev uppmuntrade av att pröva på droger pga att man förväntades så agera följande den *''hårda gatukulturen''* - dels var drogerna lättillgängliga, dels handlade det om att följa grupptricket i den miljö man växte upp i.

Droger ger oftast allvarliga problem för den psykiska och fysiska hälsan. (Hansson 2015 s.14). Missbruk är en bakgrundsfaktor till många problem i framtiden, både i hälsan och för arbetsförmågan. (Social och hälsovårdsministeriet 2013 s.55). Kriminalitet är ett samhällsproblem som i missbrukarens fall ofta kan kopplas till droger. Redan i tidiga ungdomsåren kan missbrukaren utföra kriminella handlingar som är kopplade till droger. (Budd & Richardson 2003 s. 5)

Att använda droger kan ge flera olika hälsoproblem. Det hör ihop med flera olika skadliga hälsoeffekter, sexuellt smittade sjukdomar, försämrat immunförsvar och olika sociala problem bland både vuxna och ungdomar. (Dube et al 2003 s.1)

En undersökning gjordes I Usa år 2003. Artikeln heter *''childhood abuse, neglect and household dysfunction and the risk of illicit drug use: The adverse childhood experiences study''*. Skriven av Shanta R. Dube, Vincent J. Felitti, Maxia Dong, Daniel P. Chapman, Wayne H. Giles, Robert F. Anda. Undersökningen undersökte drogmissbruk av negativa barnupplevelser. Det var 8613 vuxna som deltog i undersökningen. Alla personer som deltog i undersökningen hade ett drogmissbruk. Resultat visade att om man hade haft en negativ barndom fanns det en stark risk att man skulle få ett drogmissbruk. Alla som deltog hade haft ett missbruk redan från ungdomsåren ända upp till vuxen ålder.

Droger är även ett socialt problem som kan påverka det övriga samhället, inte endast den enskilda missbrukaren. Det tillkommer oftast andra sociala problem i samband med drogmissbruk. Fattigdom och marginalisering är exempel på sociala problem som tillkommer missbrukaren till följd av drogerna. (Keene 2005 s.490).

Eftersom användning av droger kan leda till missbruk och andra samhällsproblem så är användning olaglig i de flesta länder. (Hansson 2015 s.5-7)

Det vanligaste drogerna man brukar tala om är amfetamin, ecstasy, heroin, kokain, LSD och cannabis. (Ungdomsliv 2018). I det här examensarbetet har jag för avsikt att behandla fenomenet ur ett allmänt perspektiv inom området drogmissbruk och går inte in närmare in på någon specifik narkotisk produkt/ämne.

Den vanligaste knarket idag, som människor använder, är cannabis. De flesta som använder cannabis är unga vuxna. Fler pojkar använder sig av cannabisprodukter än flickor. Enligt en färsk forskning, som gjordes i Sverige år 2017, visade att 5% av flickorna (från årskurserna 1-3 i gymnasiet) hade provat droger någon gång. (Drugsmart 2017).

Enligt Hälsa och välfärd så har 20 % av den vuxna befolkningen testat på droger åtminstone någon gång i livet, framgick det av en narkotika enkät år 2014. (Institutet för hälsa och välfärd 2015).

Under det senaste året använde 6 % unga vuxna och under den senaste månaden 2% av befolkningen droger. Användningen av droger har under de ca 20 senaste åren fyrdubblats i Finland. Användningen är vanligast bland vuxna i åldern 25–34 år, av vilka närmare 40 procent någon gång hade testat på droger enligt enkäten. Tydligast har användningen av cannabis och extacy ökat under de senaste fyra åren. Personer under 35 år använder ovanstående preparat mer än i länderna i Europa i medel-tal. Kokain är mer sällsynt i Finland än i många andra länder i Europa. Användningen av heroin är rätt låg. (Institutet för hälsa och välfärd 2015)

2.2 Missbruk

Många människor dör eller får allvarliga skador pga. drogmissbruk. Människor har väldigt lite förståelse för personer med ett drogberoende. Allmänhetens uppfattning ofta är att det är personens "eget fel" att hen har börjat med använda sig av narkotiska preparat. (Heilig 2015 s. 13-14).

Missbruk och beroende är termer som man i allmänheten använder. Båda begreppen uttrycker ett skadligt bruk av olika slag av droger. Frågan är varför använder sig människor av knark när de oftast känner till riskerna med droganvändning? Svaret är att människor vill ha effekten och drivkraften som förknippas med drogen och den drivkraften är starkare än förnuftet. Man måste komma ihåg att alla som testar på droger inte alltid utvecklar ett problemberoende med substansen. Oberoende vilket narkotiskt preparat som personer använder är det trots allt bara en minoritet av alla användare som utvecklar ett problem och drogberoende. (Heilig 2015 s.28-29)

Ordet missbruk kan användas i olika sammanhang och har oftast en negativ laddning. Missbruk innebär att man gör fel och att man är medveten om detta. Ordet missbruk är ofta moraliserande och används ofta i sammanhang med alkohol och knark. (Johansson & Wirbing 1999 s.19). Missbruket kan vara tillfälligt under en period i livet, exempelvis under ungdomsåren eller i samband med en personlig kris såsom skilsmässa. Missbruket skapar mycket problem och påverkar missbrukarens ekonomi, personlighetsutveckling samt har följder på arbetet och arbetslivet. (Johansson & Wirbing 1999 s.22).

Det är vanligt att vara rädd för människor som har något slags missbruk, eftersom de kan uppfattas som känslökalla och manipulerande, speciellt då de inte vill leva ett normalt liv och inte vill ta emot behandling och vård. I media uppfattas drogmissbruk som en karaktär, som t.ex. rubriken "en 45 -årig missbrukare våldtog". (Johansson & Wirbing 1999 s.19). Ett missbruk kan också ha många skadliga följder om hen blir sjuk, våldsam eller hamnar i svårigheter på grund av drogerna t.ex. utsätts för misshandel eller blir våldtagen. Dessa handlingar kan innebära att missbruket leder till ett beroende. (Johansson & Wirbing 1999 s.23-24)

Man måste komma ihåg att missbruk och beroende är två olika tillstånd. Beroende anses vara ett mer allvarligt tillstånd än benämningen missbruk. Beroende kräver att man helt slutar med att använda drogpreparat. Med missbruk menas att man tar drogen så ofta att denna användning utvecklas till ett problem, t.ex du utför saker som du inte hade tänkt göra och du fortsätta använda drogen fast du är medveten om att det är ett problem. Benämningen beroende avser att man använder drogen, som påverkar den sociala och fysiska förmågan negativt. Personens beteende ändras och kroppen har vant sig vid att erhålla/använda drogen dagligen. Det finns en risk att en missbrukare kommer att skapa ett beroendeförhållande till drogen. (Johansson & Wirbing 1999 s.23)

När man talar om drogberoende, betyder det att man använder illegala medel som påverkar människans fysiska och psykiska tillstånd. Det vanligaste drogen människor använder sig av är cannabis och ungefär 10 % av de som använder cannabis utvecklar ett beroende. Om man missbrukar börjar olika symptomen komma snabbt. Det typiska kännetecknet brukar vara att endorfinet i hjärnan minskar och skapar vissa typiska symptom, såsom förändringar i personligheten, bittert negativt beteende och en allmän brist på motivation. (Droglänken 2018)

En undersökning utfördes i Sverige år 2007. Artikeln ”*Neurobiological effects of early life cannabis exposure in relation to the gateway hypothesis*” (Maria Ellgren) baserar sig på en studie med råttor. Råttorna i undersökningen var i samma ålder som ungdomar. Råttorna fick regelbundet cannabis under hela ”ungdomstiden” och det visade sig att råttorna i vuxen ålder hade starka känslor av välmående och känsla av olika slags belöningar. Råttorna hade också ett högre heroinintag i vuxen ålder när de fick fri tillgång till drogen.

2.3 Faktorer som påverkar missbruket

Droger framkommer i alla grupper och samhällsklasser. Ofta syns det inte på ytan att missbrukaren har ett problem. Det finns många faktorer som påverkar missbruket. Tidig forskning har visat att drogmissbruk kan påverkas av genetiska drag och av miljön man växer upp i, t.ex. vännerna man umgås med. Om familjen har missbruksproblem och vännerna också missbrukar, är det svårt att avgöra vilken faktor som påverkar

missbruket. I en studie som Archives of General Psychiatry har gjort, har forskarna undersökt barn som har blivit adopterade till Sverige. Det kom fram i undersökningen att genetiska faktorer spelar en viss roll om ett barn börjar missbruka. Men det kom fram till att miljön är också spelar en viktig roll och det påverkar också.

(Vetenskapshälsa 2012)

Att få behandling för sitt missbruk är väldigt viktigt om man vill tillfriskna. Det är viktigt att de professionella försöker göra behandlingen så effektiv som möjligt och individuellt anpassad för patienten. Det behöver också finnas tillräckligt mycket utrymme för att individen skall kunna bestämma hur hen "önskar" leva sitt liv.

(Bergström 1996 s.12)

Man menar med benämningen eget sociala nätverk att det finns en uppsättning av sociala relationer och att man med hjälp av dessa sociala relationer får "feedback" om hur man ska leva sitt liv. Det sociala nätverket kan bestå t.ex. av familj, vänner, bekanta, släktingar, kollegor, arbete, skola, socialbyrån och olika slags institutioner. Det egna sociala nätverket är väldigt väsentligt när man genomgår en behandling. (Bergström 1996 s.11 & 12).

En studie gjordes i Afrika år 2005 riktat på unga kvinnor som missbrukar droger. Enligt undersökningen kom det fram att en riskfaktor för missbruk bland kvinnor kan vara om man har växt upp i en miljö där personer i ens omgivning missbrukar, tex. någon i familjen har haft ett missbruksproblem. (Deryl 2005 s.398)

2.4 Kvinnor och missbruk

Då jag sökt material om unga kvinnors droganvändning har jag funnit mycket litteratur som främst handlar om unga vuxnas drogmisbruk i allmänhet. Det finns inte speciellt mycket forskning som specifikt handlar om unga kvinnor och deras droganvändning samt om metoder för deras tillfrisknande. Orsaken till detta kan vara att användningen av droger är relativt lågt bland unga kvinnor i jämförelse bland män. Män har haft under 2000-talet haft fyra gånger större drogkonsumtion än kvinnor. Missbruket har minskat hos båda könen, men det har minskat mer bland kvinnor. Detta resultat framkommer i

en utredning om drogutveckling, som gjordes år 2010 i Sverige (Drogutvecklingen i Sverige 2014).

Var sjätte ung kvinna har provat på droger redan i gymnasieåldern. Oftast handlar det om preparatet marijuana. I dagens läge behöver man inte gå på "stan" för att köpa droger, man kan likaväl göra det hemifrån via datorn. Varningstecken för att den unga har börjat ta knark är tecken som ett större behov av pengar, byte av kompiskrets, humörsvängningar, sämre skolresultat och skolk, sämre sömn och dålig aptit. (Drogutvecklingen i Sverige 2014).

Institutet för hälsa och välfärd i Finland gjorde en undersökning år 2016 rörande kvinnor och drogmissbruk i vårt land. Medelåldern för kvinnor att få behandling för sitt drogmissbruk i Finland är i åldern 32-33. (Institutet hälsa och välfärd 2016)

Kvinnornas droganvändning i England ökade kraftigt på 1900-talet och det har ingen skillnad vilket kön du är, det finns inget skydd mot drogmissbruk. (Fiona 2002 s.335)

En drivande kraft till att kvinnor börjar med droger är spänningen och nyfikenheten. Droger kan vara ett uppbrott från familjen och ett sätt att komma mera in i vuxenlivet. (Berglund 2000 s.20).

Mental ohälsa är däremot vanligare hos kvinnor än hos män. Detta framstår ännu tydligare hos kvinnor med missbruksproblem. (Johansson & Wirbing 1999 s.209) Kvinnor med missbruksproblem och beroendeproblem lider ofta av ångest, psykos, sexuella störningar eller ätstörningar. Misshandel och trauman (exempelvis sexuella övergrepp) är betydligt vanligare hos kvinnor med drogmissbruk än hos andra kvinnor. (Johansson & Wirbing 1999 s.210).

En artikel med namnet "*Becoming Vulnerable: Young women's accounts of initiation to injecting drugs abuse*", som är skriven av Fiona Susan Martin (2010), behandlar en kvalitativ forskning som visar att kvinnors drogmissbruk ofta sker i samband med intima relationer. Denna studie utforskar de olika sociala relationernas betydelse i unga kvinnors liv som har drogmissbruk.

2.5 Behandlingsmetoder

Hälsa och välfärd har gjort en undersökning år 2016 i Finland. De flesta klienter som söker hjälp för sitt missbruk i Finland är män (70 %) och den vanligaste ålder är 20 till 29 år (74 %). 56 % av klienterna hade inte höga utbildning än grundskolan och 23 % studerade eller arbetade och 9 % var hemlösa. 77 % av klienterna använde opiater, 52 % använde stimulansmedel och 52 % cannabis. (Institutionen hälsa och välfärd 2016)

Det viktigaste är att vara ett stöd till personen som går igenom en behandlingsmetod. De flesta behandlare som har jobbat många år inom missbrukartjänster känner till att det hela tiden dyker upp nya metoder på marknaden. Forskning har påvisat att ingen metod är bättre än den andra, utan att olika metoder är effektiva för olika individer. För man ska börja se positiva resultat ska man behandla varje individ som en ny unik människa och finna olika slags behandlingar för varje människa. (Bergström 1996 s.189)

För att behandlingen ska lyckas så ligger det största ansvaret hos individen själv och hos det professionella nätverket. Det är viktigt att värna om individen, dess integritet och unika historia. Man måste inom vården undvika "intrång" och personlig påtryckning. I de professionella nätverken existerar det ingen "rätt" professionell åsikt, utan åsikterna och behandlingsplanerna baserar sig på klientens erfarenheter. (Bergström 1996 s.191)

Flera undersökningar visar att behandlingen av missbruket är lösningen på själva drogproblemet. Forskningsresultaten har visat att det är bättre att människan får behandling för sina drogproblem, istället för att fängslas och straffas. Resultaten visar att människan har sin egna personliga synvinkel på droganvändning och missbruk. Det kom fram i resultaten (senare) att majoriteten av alla deltagarna i undersökningen var öppna för att stoppa drogerna. (Giordano & Vincent 2014 s.2)

Inom missbrukarvården brukar man föra fram följande behandlingsmetoder; nätverks- och familjeterapi, psykodynamisk teori, transaktionsanalys, AA och miljöterapi. Alla de här metoderna bidrar till en effektiv rehabilitering av individens missbruk. Individerna behöver dock olika anpassade behandlingsformer och alla metoder passar inte för alla. (Bergström 1996 s.192)

För att en person skall överkomma sitt missbruk behövs ofta hjälp av utomstående. Målet med att avbryta missbruket är att personen skall kunna återfå kontrollen med beaktande av sociala sammanhang och att ytterligare psykosociala skador ska kunna undvikas. Missbrukare kan få behandling på behandlingshem, inom öppenvården eller med hjälp av individuell terapi. (Bergström 1996 s.9)

De behandlingsmetoder man ofta brukar tala om är nätverksterapi, familjeterapi, psykodynamisk teori, transaktionsanalys, AA och miljöterapi. Dessa metoder bidrar i många fall till en effektiv rehabilitering för individen. Dock passar inte dessa metoder alla individer. Empowerment är en behandlingsmetod som visat sig effektiv inom vård av missbruk eftersom denna metod fokuserar på att missbrukaren själv hittar motivationen och styrkan att tillfriskna. (Bergström 1996 s.11).

3 TEORETISKA REFERENSRAM

I detta kapitel kommer jag att ytterligare fokusera på empowerment, som fungerar som min teoretiska referensram. Jag vill lyfta fram olika viktiga synvinklar kring empowerment och hur man kan använda sig av empowerment som behandlingsmetod för att komma ur sitt drogmissbruk.

3.1 Empowerment

Empowerment är en behandlingsmetod som visat sig vara en effektiv vårdform eftersom denna metod fokuserar på att missbrukaren själv hittar den inre motivationen och styrkan att tillfriskna. (Bergström 1996 s.11)

Empowerment är ett begrepp som används i många olika sammanhang. Det används inom områden såsom psykologi, pedagogik och ekonomi. Huvudfokus ligger på individens personliga utveckling och samspelet människor emellan. Under en behandling, där empowerment är huvudmålet, finns det inga förbestämda behandlingsmodeller utan arbetet sker anpassat individuellt. (Empowerment, Swedish empowerment center)

I detta arbete syftar ordet empowerment på att personer ska ta ansvar för och hitta motivationen i sina egna liv. För att förbättra behandlingen med hjälp av empowerment fokuserar man på klientens egen styrka och på att låta klienten medverka i processen och arbetet. (Askheim 2007 s. 83-84)

Begreppet empowerment är ett mycket högaktat ord på både internationell och nationell nivå, speciellt i socialt arbete. International federation of social workers (2002) har använt ordet empowerment som definition av socialt arbete, "social förändring, problemlösning och försöka förbättra individens välbefinnande". (Steen & Buckley 2014 s.442)

Forskare använder ordet empowerment i många olika sammanhang så definitionen av termen är därför inte entydig (Siitonen 1999 s.91). Enligt Oxfords ordböcker betyder empowerment "myndighet eller makt som ges till någon att göra någonting" eller "processen att bli starkare och mer självsäker, särskilt när det gäller att kontrollera sitt liv och hävda sina rättigheter" (Oxford Dictionary 2017).

Beroende på sammanhanget i vilket begreppet används, betyder det antingen att någon ger makt till någon eller det är en individuell process av mänsklig tillväxt. I socialt arbete avser empowerment det senare: empowerment är en process där personen når en bättre livs ledning och lär sig hur man utnyttjar sina egna resurser samt de resurser som samhället erbjuder, med stöd av professionella (Karsikas 2005 s.38). Den bemyndigade personen är en person som har funnit egna styrkor och kan använda dem. Att ha befogenhet innebär att du är en mästare i ditt eget liv och fri från yttre styrkor. I socialpedagogik används parallell termisk emancipation för att beskriva denna process. (Siitonen 1999 s.92)

Empowerment är en individuell process som uppstår från oss själva: ingen annan kan ge oss det och hela processen är kopplad till personens egen motivation (Siitonen 1999 s.93). På detta sätt bygger empowerment på att man bör bestämma sina egna mål och vidta åtgärder för att nå dem. Bemyndigande sker inte om personen inte vill förändra beteendet och någon annan har gett sitt syfte. Åt andra sidan är empowerment också en social process. På ett område med socialt arbete kan professionella hjälpa kunder att hitta sina styrkor och använda dem (Karsikas 2005 s.40). Empowerment processen kräver interaktion och kommunikation. Omständigheterna där enskilda lever har

påverkan på processen. Om personens nuvarande levnadsvillkor inte är stödjande och säker eller personen inte har frihet att välja och fatta beslut, är det utmanande att nå empowerment. (Siitonen 1999 s.93)

Liksom socialt arbete i allmänhet betonar empowerment mänskliga rättigheter och bygger på tanken att kunden är en expert i sitt eget liv. Empowerment approach är en hjälp process där kunden ses som likartad partner och aktiv deltagare som kan fatta beslut med tanke på sitt eget liv. Det syftar till att förbättra individens livs ledning och kapacitet att vara aktiv deltagare i samhället. Detta tillvägagångssätt betonar det faktum att personen ansvarar för sitt eget liv, kan förändra sättet att leva och stiga från upp från stigman. Förhållandet mellan professionell och kund, som stöder kundens bemyndigande, bygger på förtroende, respekt och öppenhet. (Karsikas 2005 s.38-40)

Som det nämnts tidigare är bemyndigande inte något vi kan ge till någon, men det är en process som vi kan stödja. Krav är att personen är motiverad att vara ansvarig och är redo att vidta åtgärder för att ändra förhållanden eller eget beteende. Utan motivation finns inte befogenhet.

Empowerment är en social process som ger människorna en större kontroll, mera effekt och social rättvisa. Ett bra sätt att utveckla empowerment är genom olika slags aktiviteter som ger deltagarna meningsfullhet. (Christens et al 2014 s. 234)

3.2 Empowerment som strategi

Jag har läst olika artiklar som har handlat hur empowerment kan vara en strategi och i missbruket för unga kvinnor. Jag har sammanställt mina artiklar som jag har läst och utgått från att använda mig av ordet "strategi" istället för behandling. Med ordet empowerment kommer jag i mitt arbete syfta på användning av empowerment som strategi under behandlingstiden. Empowerment i praktiken handlar om man ska ha en makt över sig själv. Mycket som är problemet när en kvinna har ett missbruk är olika sociala färdigheter. Man kan ha svårt att kommunicera och har haft sociala utmaningar i livet. (Carter 2002 s.170).

I själva behandlingen kan man ha olika rollspel som inkluderar olika färdigheter för att öka självförtroendet. Man försöker också få kvinnorna att förstå hur omgivningen ser på deras egna liv. En väldigt viktig del i behandling är också att klienten ska ha motivation att vilja få hjälp för sitt missbruk. (Carter 2002 s.171)

Avgörande inom behandlingar, som baserar sig på empowerment, är att individen upplever att hon klarar av saker i sitt liv som upplevts som svåra, och kan agera självständigt. Benämningen empowerment kan inbegripa en förmåga som genererar till egen makt eller styrka hos individen. Med hjälp av en process motverkas de hinder som kan begränsa personen att få ett bättre liv. Empowerment betyder i detta sammanhang metoder för att underlätta att uppnå de individuella definierade målen, dvs empowerment betyder ”människans egen motivation och kompetens att motverka aspekter som verkar begränsande och har negativa följder (Tjersland et.al 2011 s.97-98)

Berglund (2000 s.18 – 19) uttrycker att en ”lyckad behandling är sk. icke behandling”. Det viktigaste med empowerment är att den professionella och klienterna jobbar i tätt samarbete.

Att kunna kommunicera med andra människor är väldigt viktig i empowerment. Man lär sig att vara med andra människor och vara ledare i olika situationer. (Törronen et al. 2013 s. 24). Begreppet används idag i arbetet med marginaliserade gruppen som t.ex. drogmissbrukare och personer som lider av psykiska problem. Man lägger fokus och betoningen på människors lika värde och rättigheter (Tjersland et.al 2011 s. 97–98)

Det som är syfte med att jobba med socialt arbete är att främja social utvecklingen hos befolkningen. Syftet med att jobba med empowerment är att inte klienten ser problemet, utan att man jobbar tillsammans med den professionella och försöker arbeta tillsammans med situationen. Då kan klienten själv berättar sina egna idéer och önskningar och att klienten kommer själv fram till olika slags önskningsmetoder.

Önskinsmetoder menas att man önskar vilken metod är bäst för sin egen rehabilitering från missbruket. Det är viktigt att man försöker undvika ett beroendeförhållande. Det innebär att den professionella inte gör något för klienten, utan att klienten själv kommer på hurdana behandlingar klienten ska ha. (Lundberg 1997 s.16)

Som en professionell som arbetar med empowerment som en behandling. Man måste kunna bota, förändra och kunna ta hand om människor i sitt arbete. Syftet med empowerment är att klienterna kan ta hand om sina egna liv och att man får ta egna beslut. Man ska försöka minska effekten av sociala och personliga block. Man ska försöka öka självförtroende hos klienterna. (Wendt & Seymour 2010 s.670)

Det är viktigt för den professionella att använda sig av positiv feedback till de unga kvinnorna. Det ökar de unga kvinnornas självförtroende och kan leda till en mera framgångsrik behandling. (Carter 2002 s.22)

I Amerika har det gjorts en studie som handlar om empowerment som tillfriskningen strategi för unga kvinnliga missbrukare. Artikeln heter ”*Implications for Practice and Programming Among Minority Women with Substance Abuse and Criminal Justice Histories*” och är skriven av Alexandra Barringer, Bronwyn A. Hunter, Doreen D. Slaina, Leonard A. Jason. (2016). Studien bestod av 200 kvinnor med drogmissbruk. Resultatet visade att det ökade kvinnornas utbildningsnivå pga empowerment metoden och därmed höll sig borta från drogerna. Kvinnorna blev mera engagerade i politiska frågor.

I Afrika gjordes en forskning år 2005 om unga kvinnor som missbruka. Artikeln heter ”*Response to the EGAS Approach*” och är skriven av Butler Kent S, Bunch Lela. Forskningen som dom gjorde var använda sig av empowerment som strategi för tillfriskningen. De unga kvinnorna ville ha en stödjande miljö från omgivningen och ha en kunna berätta till andra om sitt missbruk utan att dömas. Det tyckte att det var svårt att kunna tillfriskna från drogerna pga. den stora stigman på sig. Resultatet visade att kvinnorna ville få en utbildning.

En undersökning gjordes år 2012 i Australien. Artikeln heter ”*Growth and empowerment for Indigenous Australians in Abuse Treatment*” och är skriven av Berry

Stacey, Crowe T, Deane F, Billingham M och Bhagerutty Y. Undersökningen har gjorts på ett rehabiliteringscentrum för drogmissbrukaren. Deltagarna använder sig av empowerment som en behandlingsmetod för sitt drogmissbruk. Behandlingen räcker 16 veckor. Resultatet visade sig vara en minskning av psykiskt stöd och ökad självkänsla.

4 METOD OCH ARBETSPROCESS

Som metod för mitt examensarbete har jag valt att göra en allmän litteraturstudie. Jag valde att göra en allmän litteraturstudie för att metoden passade mitt syfte och min frågeställning. Metoden passade syftet för avhandlingen eftersom det finns en hel del vetenskapliga artiklar att tillgå om metoden empowerment. För att få svar på min frågeställning gjorde jag en helhetsöversikt över ett axplock av forskningar som har gjorts i världen. Att själv utföra en egen studie om metoden och dess ev. effekter valde jag att inte göra pga av att för krävande i detta sammanhang.

4.1 Litteraturundersökning och stegmetoden

I detta examensarbete har jag använt mig av stegmetod om förloppet i en undersökningsprocess:

Det första steget innebär att man ska utveckla en problemställning, som man är intresserad av. Man måste ha en motivering varför undersökningen görs och varför man valt sig av den formen (Jacobsen 2007 (s.25-29)). Jag har alltid varit intresserad av missbrukproblem och unga kvinnor, därför valde jag att skriva om unga kvinnor och drogmissbruk. Jag gjorde undersökning pga. det finns lite forskning om unga kvinnors drogmissbruk.

Andra steget innebär att efter att man har formulerat sin problemställning skall välja en undersökningsdesign som passar undersökningens syfte bäst (Jacobsen 2007 (s.25-29)). Jag valde att göra min undersökning som en allmän litteratur studie för jag tyckte det passade min undersökning bäst.

Det sista steget innebär att man bör hitta vetenskapliga artiklar och rapporter som man ska basera sin analys på och kunna diskutera resultaten av sitt arbete.(Jacobsen 2007 (s.25-29)). Jag valde att ta med 18 stycken vetenskapliga artiklar till mitt examensarbete.

4.2 Etiska överväganden

När man gör en forskning måste man tänka på de etiska aspekterna. Ett ärligt arbete baserar sig på att man inte förfalskar källor eller resultat. Man plagierar inte någon annans arbete eller "fixar" till det så att resultaten blir bättre för en själv. (Jacobsen 2007 s.31-27).

God forskningsetik innebär att det är alltid viktigt att man referera rätt. Viktigt att man lägger med alla referenser som varit med i studien och resultaten behöver läggas fram opartiskt. (Jacobsen 2007 s. 26-28).

Till mitt examensarbete följer jag Arcadas instruktioner om god vetenskaplig praxis (2017). Till Arcadas vetenskapliga praxis hör bl.a. att jag gör ett omsorgsfullt arbete och är noggrann. Jag har varit öppen med mina resultat i mitt examensarbete. (Arcada 2017)

4.3 Litteraturundersökning och val av litteratur

Detta examensarbete är allmän litteraturstudie. En allmän litteratur studie innebär att man har en tydlig frågeställning och söker olika slags artiklar som är tydligt granskade, för att få ett tydligt och ordentligt resultat. (Forsberg & Wengström 2013 s.25)

En allmän litteraturstudie innebär att man har en relaterande bakgrund inom det specifika området. Man brukar sedan noggrant undersöka artiklarna som man har tänkt analysera. (Forsberg & Wengström 2013 s.26)

Jacobsen uttrycker att i en litteraturstudie måste det vara klart att vad för syfte man har för studien, frågeställning och olika slags krav på materialet man vill undersöka. (Jacobsen 2007 s. 113 - 114)

Litteraturen skall vara vetenskapligt bevisad och man skall kunna avgränsa området väl och ha rimlig tid för utförandet av examensarbetet. (Korhonen & Lindström 2016)

Man måste alltid göra en kritisk granskning av källorna, som man hänvisar till. Med det menas att källorna bör ge en sanningsenlig information om det man skriver om i sitt examensarbete. Oftast har man fått tag på korrekt information av källan till ämnet/tematiken och man har inget motiv att inte ge en sanningsenlig bild av innehållet. (Jacobsen 2007 s.165-169).

Jag har använt mig av och hänvisade till vetenskapliga artiklar, böcker och rapporter, som var relevanta för den här undersökningen. Efter att jag gick igenom allt material tog jag med det väsentliga och relevanta för den här studien. Material som jag sökte efter var främst från databaser och bibliotekskällor.

4.4 Fokusering på arbetslivet

Jag skulle vilja jobba i framtiden med unga vuxna med missbruksproblem. Jag valde att göra ett examensarbete om detta ämne, eftersom det finns relativt lite forskning omkring unga kvinnor och drogmissbruk (Sarkola 2001). Detta examensarbete kommer många yrkesroller ha nytta av, eftersom många olika slags yrken kommer kunna använda sig av empowerment-strategin inom missbruksarbete. Detta arbete är i samarbete med PAD-projektet, syfte till projektet är att försöka minska marginalisering hos unga i samhället.

4.5 Innehållsanalys

Jag har använt mig av innehållsanalys i min resultatbeskrivning.

En innehållsanalys innebär att utforma en syntes av innehållet i en text. Metoden kan också användas på tillämpning på ljud- och bildmaterial. Processen i sammanhanget behöver följa en sk. logisk struktur. Metoden går ut på att man inleder själva arbetet med att välja ett stycke i en text, som man sedan spjälker upp i mindre delar. Man kan tex använda sig av fullständiga meningar, ord, begrepp eller stycken, där man närmare undersöker dess beståndsdelar . Av analysen behöver man sedan sträva efter att bilda olika kategorier . Man behöver ha en klar bild över vilka frågor som man är intresserad av och man närmare önskar undersöka. För att underlätta själva sökningsprocessen använder man sig av sk. nyckelord och begrepp. (Denscombe 2009 s. 307-308).

Arbetet baserar sig på vetenskapliga artiklar och artiklarna har sedan analyseras med hjälp av innehållsanalys.

Innehållsanalysen här innehåller sex olika faser som jag härmed ämnar öppna upp utförligare.

Första steget innebär att man konstaterar att olika meningar och olika slags ord bildar en helhet (Jacobsen 2007 s.141). I detta steg har jag gått igenom att meningar och orden är relevanta till varandra och bildar en frågeställning. Jag fokuserade på orden ”empowerment”, ”kvinnor” och ”drogmissbruk” när jag bildade min frågeställning. (Graneheim & Lundman 2004).

Andra steget är att söka efter relevanta kategorier, som bildar en uppbyggnad i texten. (Jacobsen 2007 s.142-143). Jag har läst och analyserat artiklar flera gånger, för att få en helhetsbild i mitt examensarbete och för att få en uppbyggnad i själva arbetet. (Graneheim & Lundman 2004). Jag har sökte efter kategorierna ”behandling för unga kvinnor med drogmissbruk”, ”empowerment och unga kvinnor med drogmissbruk”, ”empowerment och drogmissbruk”, och ”empowerment som behandlingsmetod”.

Tredje steget betyder att man ska uppfylla kategorierna i det ämne man har undersökt (Jacobsen 2007 s.143). I detta steg har jag kunna sammanställa mina artiklar som jag har läst och fått ett resultat till slut. (Graneheim & Lundman 2004).

Fjärde steget förklarar hur många gånger teman har nämnts i de olika artiklarna man har undersökt. (Jacobsen 2007 s.144). Dessa sammanfattas i tabell 1 på s.22.

Femte steget handlar om att jämföra skillnaderna mellan artiklarna. (Jacobsen 2007 s.145). I det sista steget försöker man hitta förklaringar på olikheter i artiklarna och här har jag granskat artiklarna utförligt för att hitta skillnader i artiklarna. (Graneheim & Lundman 2004).

4.6 Informationssökning

Som grund för mitt examensarbete har jag använt mig av tidigare forskningsresultat inom drogmissbruk och empowerment. Jag har använt mig av vetenskapliga artiklar och böcker som är relevanta för mitt ämne.

Mina artiklar, som jag har sökt efter, och sedan har baserat min avhandling har varit relevanta för ämnet. Jag har strävat att hitta källor som har varit relativt fräska/aktuella (skrivna mellan åren 2000-2019). Jag har bara tagit med artiklar, som baserar sig på resultat, som var relevanta för min rubrik och frågeställning. Jag har förväntat mig att källan innehåller tillräcklig mycket information om ämnet. Jag var tvungen att välja artiklar som främst var skrivna på engelska pga. jag inte hittade artiklar som var skrivna på svenska. Databaser, som jag har använt mig av, är främst ESCBO med följande sökord och nyckelord: "Young women", "empowerment", "treatment" and "drug abuse". Jag begränsade sökningen till åren 2000-2019. Jag har också använt mig av sökfunktioner som Google scholar och Sage.

Jag fann 32 artiklar totalt via ESCBO när sökte med dessa sökord och valde att ta med 6 artiklar för min analys. Tog även med två artiklar från tidskriften Sage, men hjälp av sökorden "empowerment and drug abuse".

Artiklar jag exkluderade var sådana som kostade, språket var inte på svenska, finska eller engelska, artiklarna passade inte in på min undersökning eller besvarade min forskningsfråga. Jag följde inte flera ordentliga inkluderingskriterier för min undersökning förutom att de skulle vara skrivna inom de senaste 20 åren.

Tabell 1. Sökningsprocessen i arbetet.

Sökning	Databaser	Sökord	Träffar	Inkluderade i mitt examensarbete
1	Escbo	Young women AND treatment AND drug abuse	55	10

2	Google Scholar	Empowermnt AND young women AND drug abuse	52800	0
3	Sage	Empowerment AND drug abuse	7104	8
4	Science-Direct	Empowerment AND treatment	0	0

5 RESULTAT

I detta kapitel kommer jag att presentera mina resultat. Jag kommer att basera mitt resonemang om resultaten genom att hänvisa till följande två kategorier; den professionellas roll och vikten av stöd för klienten. Jag har använt mig av två olika kategorier, eftersom de artiklarna jag analyserade hade dessa två kategorier som egna kategorier i deras forskning. Jag kommer att använda mig av åtta stycken vetenskapliga artiklar, för att kunna besvara min frågeställning. Artiklarna jag presenterar är numrerade enligt artikel 1-8 i bilaga 1.

5.1 Professionellas roll

Det är viktigt att få tillit till den professionella och att man jobbar tillsammans för att komma fram till en lösning för drogmissbruket. Det är viktigt att kunna motivera den unga kvinnan att själv komma fram till en lösning för hon ska kunna bli fri från sitt drogmissbruk. Man bör göra upp en realistisk rehabiliteringsplan för att stöda klienten i deras livsval och för att underlätta dess vardag. (art nr. 3, 5, 7 & 6).

I art nr. 2 & 8 lyfts det fram att den professionella bör tänka på det etiska ansvaret rörande klienterna. Klienten bör ej dömas ut av den professionella utan positiv feedback bör alltid framföras till klienten. Detta för att stärka dess självbild eftersom personen redan blivit "dömd" och stämplad av samhället. Det är ytterst viktigt att ej fördöma personen för dess drogmissbruk, istället bör man försöka se helhetsbilden av själva

problemet. Miljön påverkar också och det är viktigt att klienten skall kunna känna sig trygg när den får sin behandling.

Art nr. 4 lyfter fram vikten av att fokusera på de positiva egenskaperna hos kvinnorna under själva behandlingen. Resultatet påvisade att kvinnorna fick en bättre självkänsla och olika positiva livsförändringar skedde i livet.

Det kom fram i de flesta artiklarna att det är viktigt att den professionella låter individen bära ansvaret över sitt eget liv. Utgångspunkten är alltid den att klienten vet bäst om sitt eget liv och bär det största ansvaret för sin egen behandling. Detta är den viktigaste kärnan i empowerment, dvs att alltid respektera att klientens liv och dess egna val är det viktigaste. Professionella behöver försöka hitta faktorer som motiverar klienten att vilja bli fri från sitt drogmissbruk. (art nr.1 , 3 & 5)

5.2 Vikten av stöd för klienten

Art nr. 1 lyfter fram att det är mycket centralt att vara ett stöd för klienten som professionell. Man måste vara lyhörd och kunna klara av att variera sitt agerande och hanterande i olika slags situationer. För att den unga kvinnan skall ha förutsättningar att utveckla och få tillit för den professionella behöver man som professionell alltid lyssna på klientens behov och ha kunskaper om olika förändringsprocesser.

Art nr. 2&3 förklarar att utgångspunkten för stödet av behandlingar för drogmissbruket är att gå igenom klientens liv (i detta fall kvinnan) och dess olika skeden. Det handlar om att försöka underlätta klientens vardag i olika situationer. Detta för att klienten ska kunna fokusera sin energi främst på sin behandling och sitt tillfrisknande.

Art nr. 5 lyfter fram olika viktiga synpunkter man behöver beakta och använda sig av för att erhålla konstruktiv feedback när man fungerar som stöd för den unga kvinnan. Det viktigaste budskapet är att ha förståelse för att ingen annan kan bestämma över klientens liv.

Det är viktigt att försöka tänka på att öka kvinnornas självkänsla, då dessa oftast har en sämre självkänsla, som en följd av missbruket, och de känner ofta att de inte ”duger till

någoting”. Det är väsentligt att försöka finna olika positiva lösningar till en bättre självkänsla för klienten. (Art nr. 4)

Art nr. 6, 7 & 8 förklarar vikten att vara ett socialt stöd för klienten och lär ut hur man som professionell skall agera och fungera i olika slags sociala situationer. Det är vanligt för missbrukaren att den ”glömmer bort” hur man arbetar i grupp och hur man beter sig i olika slags sociala situationer. Det är viktigt att jobba i grupp för att kunna lära sig hur man beter sig i olika sociala sammanhang.

6 ANALYS

I mitt analyskapitel tolkar jag de ämnen som jag har presenterar i min teoretiska referensram. Min teoretiska referensram fokuserar kring empowerment och är likaledes mitt huvudtema för min undersökning. Jag går här igenom mina resultat, som anknyter till min teoretiska referensram samt kopplar ihop resultaten med de sk. bakgrundskapitlerna. Jag förklarar min analys utgående från två följande kategorier; den professionellas roll och vikten av stöd för klienten.

.

6.1 Professionellas roll

Som professionell måste du kunna veta hur du skall använda dig av empowerment strategin i ditt arbete. Detta utgör den viktigaste kärnan i tillämpningen av empowerment och detta resonemang kommer närmare fram i mina bakgrundskapitel (Art nr.1).

Det är viktigt att motivationen för tillfrisknande kommer från individen själv och att hela rehabiliteringsprocessen är kopplad till personens eget liv. (Siitonen 1999 s.93)

Det är centralt i arbetet, som baserar sig på empowerment, betoningen på klientens människosyn, värderingar och attityder, dvs att se alla individer som kapabla om de ges ”de rätt förutsättningarna”. (Askheim & Starrin 2007 s. 18–19). Empowerment vill också underlätta synliggörandet och påverkning av förändring av maktstrukturer med

fokus på respekt för människors lika värde och rättigheter (Askheim & Starrin 2007 s. 81–82).

Tillsammans med den professionella och klienten behöver man hitta en lösningsprocess för själva behandlingen som befrämjar den egna känslan av möjligheter. Den inre motivationen, för att vilja bli fri från missbruket, behöver alltid komma från klienten själv. (Art nr. 1, 3 & 5). Det är viktigt att man kommer fram till den rätta behandlingsmetoden och att den professionella försöker få fram motivationen hos klienten. (Art nr. 7). Man behöver alltid som professionell försöka hitta styrkorna hos klienten och stödja dessa under hela processen. (Karikas 2005 s.38)

Berglund (2000 s.18 – 19) uttrycker att en ”lyckad behandling är sk. icke behandling”. Berglund för fram att unga som kommer från en problematisk livssituation inte känt att de fått hjälp av något specifik stödform, utan snarare i samverkan med andra. Det som varit centralt är känslan av att någon lyssnar, förstår och ställer upp. Det är viktigt att stöda klienten att se sina möjligheter att ta sin egen plats i gemenskapen och i ett socialt kontext.

Dialogen är central i processen för att underlätta för den professionella att få en inblick i klientens verklighetsuppfattning och göra klienten medveten om vilka möjligheter som förekommer. Den professionella bör utgå ifrån att målet är att ge klienten makt över sitt eget liv. Det betyder att som professionell inte påtvinga någon lösning eller utöva makt på individen (Askheim & Starrin 2007 s. 21; Madsen 2001 s. 175-177). Hur den professionella bemöter klienten är en viktig del av själva tillfrisknande. Ett dåligt bemötande kan öka individens känsla av hopplöshet och uppfattning av maktlöshet (Askheim & Starrin 2007 s. 65)

En annan viktig del var att man aldrig får fördöma och förringa personen, utan man behöver alltid försöka öka klientens självförtroende och ge denna positiv feedback. (Art nr. 2 & 4) Detta leder oftast till bättre resultat av behandlingen. (Carter 2002 s.22)

6.2 Vikten av stöd för klienten

Att vara ett stöd för klienten under själva behandlingen är viktigt. Man måste alltid lyssna på klientens behov och veta hur man ska gå vidare i behandlingsprocessen (Art nr. 1). Det är nödvändigt att kunna kommunicera med klienten som professionell och kunna ge personen utrymme för olika ideer, vilket en god, ömsesidig kommunikation mellan parterna kan underlätta.

Öppenhet och respekt krävs för en bra och lyckad behandling. (Karsikas 2005 s.38-40). Klienten kan själv önska olika slags metoder för sin behandling och behöver kunna uttrycka sina egna ideer i sammanhanget. (Lundberg 1997 s.16)

Att försöka höja självkänslan hos klienten är en viktig form av stöd och det är just det empowerment handlar om, dvs att försöka öka självförtroendet hos klienten. Det är viktigt att alltid ge uppmuntrande feedback i olika delar av behandlingsprocessen. (Art nr. 4&5). Det är extremt viktigt att försöka minimera olika slag av sociala skador och att försöka förändra den negativa självuppfattningen. (Wendt & Seymour 2010 s.670)

Man behöver sträva efter att minimera de sk. sociala skadorna och därför är det viktigt att försöka stödja och hjälpa klienten så mycket som möjligt i vardagen och i att hantera olika slags sociala situationer och sammanhang (Art nr. 2&3). Det är också viktigt för klienten att träffa andra människor och ”lära” sig att vara med andra människor i olika slags sociala situationer. (Törröne et al. 2013 s. 24)

Med hjälp av gruppövningar och rollspel ges bättre möjligheter för klienten att återfå eller hitta tillbaka till godtagbara enligt samhället, sociala beteendemodeller (Art nr. 6, 7 & 8). Ett effektivt sätt att använda sig av metoden empowerment är att utföra aktiviteter och gruppövningar, vilket ger deltagarna förbättrade möjligheter till upplevelser av meningsfullhet i vardagen och underlättar rehabiliteringen. (Peterso et al 2005 s. 234)

7 DISKUSSION

I detta kapitel kommer jag att diskutera och reflektera kring mitt examensarbete utifrån olika slags synvinklar. Jag kommer att gå närmare in på mitt metodval och mina resultat.

7.1 Metoddiskussion

För att svara på min frågeställning valde jag att göra en litteraturstudie. Att även göra en kvalitativ studie i form av att tex intervjuva svenskspråkiga unga drogmissbrukande kvinnor hade enligt min uppfattning varit för krävande, dvs att hitta unga kvinnor att kunna intervjuva, som talar svenska i denna specifika ålder. Ämnet är också känsligt och det kan vålla svårigheter att hitta intervjukandidater. Med hjälp av litteraturstudien har jag försökt att hitta relevant och trovärdigt material om tematiken. Jacobsen (2007) förklarar att man ska försöka hitta den databasen som besvarar sin forskningsfråga bäst. I detta fall anser jag att litteraturstudien har varit den lämpligaste metoden i detta arbete.

Jag valde ämnet empowerment-strategi, eftersom jag ansåg det vara både intressant och viktigt som arbetsredskap metod i missbruksfrågor. Inom detta område skulle jag vilja jobba med i framtiden. Att ta ansvar över sitt eget liv och möjligheten att själv få bestämma om sin behandlingsform, som är kännetecknande för empowerment-strategin, är vad jag finner intressant att närmare utforska. Metoden tycks även gå att tillämpa inom många områden vilket gör den attraktiv att få mer insikt i.

Sökande att hitta lämpliga källor och referenser har varit krävande pga. att det inte finns så mycket material att tillgå kring temat, unga kvinnor, empowerment och drogmissbruk. Det har varit utmanande att hitta vetenskapliga artiklar som matchar just dessa tre sökord.

De vetenskapliga artiklar jag hittade upplevde jag vara svåra att sammanfatta och det tog tid att tolka och bilda sig en uppfattning av slutkontentan utifrån artiklarna. Nu när jag har slutfört mitt examensarbete tycker jag att det har varit krävande att utföra en litteraturstudie kring problematiken. Det har varit svårt att hitta relevanta vetenskapliga artiklar för att kunna besvara min frågeställning.

Jag fann bara artiklar på engelska och inga på svenska, vilket jag inte hade förväntat mig. Jag märker nu i efterhand att jag borde ha haft en bredare frågeställning. En bredare rubrik kanske kunde ha underlättat för mig att hitta mer material och jag kunde ha fått bättre svar på min frågeställning. Jag hade också förväntat mig att hitta bättre och mer informativa artiklar i ämnet. Jag tycker dock att fått svar på min rätt väl svar frågeställning med hjälp av de källor jag hänvisar till.

7.2 Resultatdiskussion och diskussion

Syftet med det här examensarbetet var att besvara frågeställningen; hur kan professionella använda sig av empowerment-strategin för att hjälpa unga kvinnor att hitta styrkan i att tillfriskna från sitt drogmissbruk?

Jag valde att göra arbetet i två olika kategorier. Detta pga att frågeställningen var omfattande och komplex och jag upplevde att det skulle bli lättare både för mig själv och för läsaren att dela upp arbetet enligt kategorierna, professionellas roll och vikten av stöd för klienten. I min litteraturstudie och teoretiska referensram har jag tagit fram central litteratur som handlar om empowerment och om behandling av unga kvinnor med drogmissbruk.

Som svar på min frågeställning sökte jag fram olika artiklar som behandlade metoden empowerment och dess betydelse för att åtgärda drogmissbruk bland unga kvinnor.

Det kom klart fram i mitt svar på frågeställningen att professionella har nytta av att använda sig av/följa empowerment-strategin och att de alltid behöver respektera att klienten är ansvarig för sitt eget liv och ev. tillfrisknande. Man ska utgå ifrån det perspektivet när man tillämpar sig av empowerment-strategi när man jobbar med unga kvinnor som har ett drogmissbruk.

Styrkan ligger i det att man ska försöka motivera den unga kvinnan att vilja ta emot hjälp för sitt missbruk och motivationen och viljan att komma ifrån missbruket ska komma från den unga kvinnan själv. Den professionella behöver hitta fram olika lösningar för hur man bäst kan motivera den unga kvinnan i processen och hur underlätta för henne att kunna

fatta de bästa besluten för själva behandlingsformen. För att klienten främst ska kunna fokusera på sitt tillfrisknande, måste den professionella hitta olika slags lösningar för att göra klientens tillfrisknande lättare i vardagen. t.ex. hjälpa klienten att göra vardagliga uppgifter så som bankärenden, hushållsuppgifter eller butiksbesök.

Att försöka höja klientens självförtroende var en viktig del av tillfriskandet. Det är viktigt att klienten ser sig själv och sitt eget liv ur en positiv synvinkel. Detta leder oftast till bättre behandling.

Att göra gruppövningar tillsammans med andra klienter (i detta fall andra unga kvinnor) är viktigt för klienten. Med hjälp av olika slags gruppövningar kommer man att kunna minska återfall och hjälpa den unga kvinnan att komma tillbaka in i samhället och arbetslivet igen. Att den unga kvinnan lär sig socialt beteende igen är också viktigt för hennes framtid.

Det är viktigt att klienten känner att hen har en meningsfull vardag, det är viktigt därför att göra meningsfulla saker med klienterna när man utför rehabiliteringen.

En bra kommunikation mellan den professionella och klienten är väsentligt.

Dialogen ska vara öppen, förtroendeingivande och basera sig på ömsesidig respekt. Om inte klienten litar på den professionella är det svårt att få behandlingen att lyckas. Klienten måste känna sig trygg med behandlingen och verkligen känna att den professionella vill hjälpa klienten med att tillfriskna.

Resultatet visar att det är viktigt att man arbetar tillsammans med en professionell när man vill bli fri från sitt drogmissbruk. En viktig grund är att klienten får och utvecklar tillit gentemot den professionella. En annan viktig grund är att man arbetar i grupp. Gruppövningar stärker att klienterna komma tillbaka till samhället och kanske till arbetslivet i framtiden. Klienten ska kunna ha önsknings om sin egen behandling och kunna uttrycka sig själv om hurdan behandling hen vill ha. Tillit är nödvändigt för att klienten skall kunna lita på sin vårdare och för att behandlingen ska bli så effektiv som möjligt.

7.3 Slutord och fortsatt forskning

Jag tycker att jag har fått rätt väl svar på min frågeställning, trots att processen har varit väldigt krävande för mig också tidsmässigt. Jag kunde ha gått mer djupt in i rubriken och ha läst ännu mer litteratur och forskning, och på så sätt fått en bättre helhetsbild, vilket skulle ha gjort att mitt arbete kunde ha blivit bättre. Mitt förslag, om fortsatt forskning, är att närmare undersöka temat - unga kvinnor, drogmissbruk och hur empowerment kan vara tillvägagångssättet för behandling av drogmissbruket - ur olika discipliner och med fokus på olika samhällsfenomen tex.

Jag skulle gärna mer vilja fördjupa mej tex ur ett utvecklingspsykologiskt perspektiv, och granska problematiken kring uppväxt och barndomens betydelse under de första levnadsåren. Vilka är riskfaktorerna som påverkar individen och vilka skyddsmetoder kunde användas på individnivå i det förebyggande arbetet. Förekommer det några särskilda signifikanta skillnader mellan de nordiska länderna kunde det även vara intressant att fördjupa sig i närmare. Vilka är skillnaderna tex mellan svenskspråkiga och finskspråkiga unga kvinnor i vårt land och tillgång och mottaglighet för behandlingsformer.

KÄLLOR

Ajit Chaudhuri. (2019). Understanding "empowerment". Volym 1 2016 s.121-141

Arcada (2017).Tillgängligt:

https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf. Hämtad: 9.9.2018

Arnad Chatterjee. (2011). Corporate social work or being empowered and doing empowerment: preface to discourse ethical monitoring of the capability approach. Volym volym 17 2011 s-161-170

Askheim, Ole Petter & Starrin, Bengt (red.). 2007. Empowerment i teori och praktik.2007. 1 upplk., Malmö: Gleerups Utbildning AB, 234 s.

Barringer Alexandra., Hunter A B., Slaina D., Jason A.(2016). Empowerment and Social Support: (2012) Implications for Practice and Programming Among Minority Women with Substance Abuse and Criminal Justice Histories. Volym 9 2012 s.437-449.

Berglund, Stig-Arne. 2000. Socialpedagogik - i goda möten skapas goda skäl. Lund: Studentlitteratur

Bergström Hans. (1996). *Missbruk, människor och relationer. behandling genom professionella och privata nätverk*. I uppl., Stockholm: Bokförlaget Natur och kultur, s.300

Butler Kent S., Bunch Lela. (2005) "Response to the EGAS Approach" Volym 8 s.395-397

Cansas Study Group. (2019). Substance abuse-related self-stigma in women with substance use disorder and comorbid posttraumatic stress disorder. Volym 25 2019 s. 20-29

Carter Carolyn S., (2002.) Perinatal care for women who are addicted. Implications for empowerment. Volym 22 2002 s.20-30

Cheryl L. White ma. (2010). Beyond professional harm reduction: The empowerment of multiply-marginalized illicit drug users to engage in a politics of solidarity towards ending the war on illicit drug users. Volym 20 2010 s. 449-458

Christens D Brian., Christian Bramme Peretson., Paul W speer. Psychologi Empowerment in Adulthood. Volym 40 2014 s.550-558

Corrigan, Patrick W., Kuwabara, Sachiko A. & O'Shaughnessy, John (2009) "The public stigma of Mental Illness and Drug Addiction: Findings from a Stratified Random Sample" *Journal of Social Work*, 9(2) s.139-147.

Craig Thorely. 2015, *Blame Conformity: Innocent Bystanders can be Blamed for a crime as a result of misinformation from a young but not elderly, Adult CO-witness*. Department of psychological Sciences. Volym 10 2015 s.1-15

Danilo Antonio. (2014), *Predictors of drug use in prison among women convicted of violent crimes*. Volym 24 2014 s.113-128

Denscombe Martyn.(2009), *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna, översättning: Per Larson*. Studentlitteratur

Deryl, F (2005). *Stigma, social inequality and alcohol and drug use*. Volym 26 s.358-400

Droglänken (2018). Tillgängligt: <https://paihdelinkki.fi/sv>. Hämtad 1.10.2018
Empowering social work: Research & Practice. 1 uppl. s. 245

Drogutvecklingen i Sverige (2014). Hämtad 1.10.2018.Tillgängligt:
<https://www.can.se/contentassets/3f30e3b70ebb461c928fdcd5a0c3606/drogutvecklingen-i-sverige-2014.pdf>

Drug smart. (2018). Tillgängligt: <https://www.drugsmart.com/fakta/statistik/>. Hämtad 1.10.2018

Dube sr., Felitti VJ., Dong M., Champan Dp., Giles Wh., Anda RF. (2003). *Childhood abuse, neglect, and household dysfunction and the risk of illicit drug use: the adverse childhood experiences study*. Volym 111 s.542-546

Ellgren Maria. (2007.) *Neurobiological effects of early life cannabis exposure in relation to the gateway hypothesis*. Volym 42 s.985-986

Flatt- Fultz Elizabeth., A Philips Lindsay A . (2012) *Empowerment training and direct support professionals attitudes about individuals with intellectual disabilities*. Volym 16 2012 s. 119-125

Empowerment Swedish Center. (2018). Tillgängligt:
(<http://www.empowercenter.se/empowerment-28297237>). Hämtad 25.3.2018

Fang mei Law., Gwo Jen guo. (2012). *Hope and recovery from substance abuse for female drug offenders in Taiwan*. Volym 56 s.1258-1282

Fiano Susan Martin (2010). *Becoming Vulnerable. Young womens accounts of initiation to injecting drug abuse*. Volym 18 2010 s.511-527

Forsberg Christina & Wengström, Yvonne. 2013. *Att göra systematiska litteraturstudier. Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. 3 uppl. Stockholm: Natur och kultur. 219 s.

Giordano., Vincent (2014). Public Acceptance for Drug Treatment in Lieu of Incarceration for Drug Offenders in Florida. Volym 44 2014 s. 414-429

Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: 22 concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 105-112.

Hansson Patrik. (2015), Eftreter av drogbruk och kriminalitet av en liberaliserad lagstiftning en litteraturstudie. Magisterarbete, Malmö: Malmö Högskola, Magister i kriminologi.

Heilig Markus. (2015). *Alkohol, Droger och hjärnan. Tro och vetande utifrån modern neurovetenskap*. 1 uppl

Hemmiljö som påverkar genetiska risken för drogmissbruk. (2012). Tillgänglig: <http://www.vetenskaphalsa.se/hemmiljo-paverkar-genetiska-risken-for-drogmissbruk/>. Hämtad 25.3.2018

Hughey Josep.,Lowe J B., Peterson A. (2005).Empowement and sense of community: Clarifying their relation ship in commynity organization. Volym 35 s.651-663

Institutet för hälsa och välfärd. (2015). Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv>. Hämtad 1.10.2018

Institutet för hälsa och välfärd (2016). Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/statistik/statistik-efter-amne/alkohol-droger-och-beroende>. Hämtad 1.10.2018

Jacobsen, Dag Ingvar. (2007). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 316 s.

Johansson Katarina., Wirbing P. (2010) *Riskbruk och missbruk : alkohol - läkemedel - narkotika : uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvård, socialtjänst och psykiatri* , 2 uppl., Stockholm: Bokförlaget Natur och kultur, S. 289

Karikas, V. (2005). Selvinpäin olosta tulee hyvä fiilis – Päihdeongelmaisten vankien voimaantumisen. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 3/2005. Vammalan kirjapaino Oy. Vammala.

Karolinska institutet. (2015). Tillgängligt: <https://kib.ki.se/whatsup/blog/jag-ska-gora-en-systematisk-litteraturoversikt>. Hämtad 25.3.2018

Keene Jan. (2005). A case- linkage study of the relationship between drug misuse and psykosociala problems in a total crime of justice population. Volym 28 2005 s.489-502

Kesen, D. (2007). Ungdomsbrottslighet- varför och det förebyggande arbete. (P.65)

Knobiz Nooshin., Strike C., Cavalieri W, Bright R., Myers Ted., Calzavara L., Millson M (2009). A qualitative study on the initiation into injection drug use: Necessary and background processes. Volym 17 2015 s. 546-559

Knowlton W Johnson., Stephen R shamblen., Matthew W courser., Linda Young., Melissa H Abadi., Thom Browne. (2013). Drug use and treatment success among gang and nongang members in El salvador: a prospective cohort study. Volym 8 2013 s.130-145

Gillmore powell Kristen., Peterson Andrew N(2014) Pahtways to effectiveness in substance abuse prevention: empowering, organizational characheteristics of community-based coalitions. Volym 29 2014 s. 471-486

Korhonen Joha., Lindstörms Kajsa. (2016). Tillgänglig:
<https://www.vasa.abo.fi/users/geklund/Hemsida%20dokument%202016-17/Litteratur-studie%205.9%2016.pdf>. Hämtad 25.3.2018 Rangne Lena. 2003.

Kouri Elena., Harrison P.,Kenneth P, Paul O., Corbett C. (1997). Drug use history and criminal Behavior among 133 incarcerated men. Volym 23 1997 s.413-419

Lundberg Bertil., Hansson L., Wentz E., (2008). Stigma, Discrimination, Empowement and social networks. A preliminary Invetigation of their influcene on subjective Quality of life in Swedish sample. Volym 54 2008 s.47-55.

Madsen, Bent. 2001, Socialpedagogik, Lund: Studentlitteratur. 244 s.

Fioana Meashm. (2002). Doing gender—doing drugs: conceptualizing the gendering of drugs cultures. Volym 29 s.335

Melchior H., Hüsing P.,Grundmann J.,Lotzin A.,Hiller P., Pan Y., Driessen M., Scherbaum N., Schneider B., Hillemacher T., Stolzenburg S., Schomerus G., Schäfer I. (2019). Substance Abuse-Related Self-Stigma in Women with Substance Use Disorder and Comorbid Posttraumatic Stress Disorder. Volym 25 2019 s.20-29

Oxford Dictionaries. (2017). Definition of empowerment in English. Retrieved December 11, 2017 from <https://en.oxforddictionaries.com/definition/empowerment>

Richardson A., Budd T. (2003). Young adults, alcohol, crime and disorder. Volym 13 2005 s. 5-16

Rowlands, J. (1997). *Questioning empowerment: Working with women in Honduras*, Oxford: Oxfam.

Rudski, Jeffrey M. (2014). Treatment Acceptability, Stigma, and Legal Concerns of Medical Marijuana Are Affected by Method of Administration. Volym 44 s.308-320

Sarkola Taisto. 2001. Kvinnors alkohol- och drog missbruk. Helsingfors universitet. Hämtad 17.5.2019: <http://www.helsinki.fi/lehdet/uh/301d.htm>

Shanta R. Dube, Vincent J., Felitti., Maxia Dong., Daniel P., Chapman., Wayne H. Giles., Robert F. Anda. (2003). childhood abuse, neglect and household dysfunction and the risk of illicit drug use: The adverse childhood experiences study. Volym 111 s.480-489

Siitonen, J. (1999). Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto. Oulu. Hämtad 01.01.2019: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf>.

Social och hälsovårdsministeriet. (2013). Hämtad: 15.11.2018. Tillgängligt: <https://stm.fi/sv/ministrar>

Stacey Berry., Crowe T, Deane F, Billingham M och Bhagerutty Y. (2012). Growth and empowerment for Indigenous Australians in Abuse Treatment. Volym 10 s.313-316

Steen Julie A., Buckey Julia W. (2014). American social work student attitudes towards foster youth empowerment. Volym 23 s.440-449

Stig- Arne Berglund. (2000). *Social pedagogik- I goda möten skapas goda skäl*. 1 upp., Helsingfors: Studentlitteratur AB s. 287

Thersland, O., Engen O mfl. (2011) Allianser : värderingar, teorier och metoder i socialt arbete, Adlibris (ISBN 9789144069807)

Tiwari A., Leung W.c ., T.W Leung T.W., Humphreys J., Parker P., Ho P.C. (2015). A randomised controlled trial of empowerment training for chinese abused pregnant women in hong kong. Volym 112 2015. s. 1249-1256.

Törrönen Maritta, Bordkina Olga., Valentina Samoylova., Heino Eveliina. (2013) *Empowering social work: Research & Practice*. Volym 2013 s.1-247

Ungdomsliv (2018). Hämtad: 15.11.2018. Tillgängligt: <https://www.ungdomsliv.fi>.

Vetenskapshälsa. (2012). Hämtad 15.11.2018. Tillgängligt: <http://www.vetenskap-halsa.se/tidskriften-aktuellt-om-vetenskap-halsa/>

Wendt Sarah., Seymour S. (2010) Applying Post-structuralist Ideas to Empowerment: Implications for Social Work Education. Volym 29 s. 670-682

BILAGA 1

Författare/år	Titel	Syfte	Metod	Resultat
1. Fan g mei Law & Gwo Jen Guo (2012)	''Hope and recovery from substance abuse for female drug offenders in Taiwan''	Hjälpa kvinnliga drogmissbrukare n att uppnå en bättre återhämtning från sitt missbruk	16-session behandling	Mera energi, mera kunskap, förmåga att hantera kognition, känslor och bättre självkänsla
2. Ar- nad Chat terje e. (2011)	''Corporate social work or being empowered and doing empowerment: preface to discourse ethical monitoring of the capability approach''	Målet är att socialt förstärka samhället med hjälp av empowerment metoden	Kapacitiesmetoden	Framkom inge resultat i artikeln.
3. Eliz- a- beth	''Empowerment training and direct support pro-	Ändra attityderna om personer med funktionshinder och missbruk	Empowerment metoden	Bättre attityder hos människor om personer med

flatt- fultz ., Lind say A Phil- lips. (201 2)	professionals attitudes about individuals with intellectual disabilities”			funktionshinder och missbruk
4 .Cheryl L. White ma. (2010)	”Beyond professional harm reduction: The empowerment of multiply-marginalized illicit drug users to engage in a politics of solidarity towards ending the war on illicit drug users”	Begränsa skadorna hos drogmissbrukaren	Använda empowerment metoden för marginaliserade drogmissbrukaren	Bättre självkänsla och blev mera engagerade i politiken
5 Ajit Chauduri (2016)	”Understanding empowerment”	Förstå empowerment i sociala utvecklingsområden	Utvecklingspolitik och övning	Såg utvecklingspolitiken ur ett mera bredare perspektiv
6 Knowlton w. Johnson Linda C. Young- .,Geetha Suresh Stephen R., shamblen- Matthew W., courser.,Lin da Young., Melissa H Abadi.,	”Drug use and treatment success among gang and nongang members in El Salvador: a prospective cohort study”	Träningsmodeller för förminska drogmissbruk	TC Modell	Positiv effekt

Thom Browne. (2013)				
7 Kristen Gillmore Powell., N Andrew Peterson. (2014)	''Pahtways to effectiveness in substance abuse prevention: empowering, organizational characteristics of communitybased coalitions''	Förebygga drogmissbruk med hjälp av empowermentstatergi	Koalitionseffekten	Bättre socialt stöd hos medlemmarna
8. Melchior H., Hüsing P., Grundmann J., Lotzin A., Hiller P., Pan Y., Driessen M., Scherbaum N., Schneider B., (2019)	''Substance Abuse-Related Self-Stigma in Women with Substance Use Disorder and Comorbid Posttraumatic Stress Disorder''	Undersöka stigma hos kvinnor med drogmissbruk	Intervju med 343 kvinnor	Mycket stigma hos kvinnan själv och negativa stereotyper.

